

x=y

Srovnáváme

V této kapitole nabízíme komponované dvojice ukázek, které jsou sestaveny na principu kontroverze. Soubor obsahuje celkem 26 filmových scén seřazených do 13 tematických celků. Ukázky zobrazují tytéž dobové skutečnosti z různých perspektiv. Obrazy tudíž vyznívají rozporuplně. Skrze dvojí kontroverzní perspektivu modelujeme poznávací situace, které u žáků záměrně vyvolávají nejistotu: Který pohled je ten správný? S kterým hodnocením se mám ztotožnit a proč? Tato nejistota může být didakticky velmi produktivní, a to nejen proto, že vyvolává otázky. Její řešení vyžaduje od žáků komplexnější přístup k zobrazené problematice než v případě pouhého ilustrativního využití ukázek. Multiperspektivita ukazuje žákům, že obraz minulosti je v rámci dané kulturní paměti vždy nějak konstruován. Nestačí tedy pátrat po „stopách minulosti“, ale je zapotřebí věnovat pozornost i způsobu jejich významnění (výkladům minulosti, smyslu a hodnocení dějin). Na otázku „Co se v minulosti stalo?“ navazují otázky „Jak je tato minulost vykládána a proč?“. Žáci si v těchto souvislostech uvědomují, že v rámci dějepisného poznání neexistuje jednoduché pojetí historické objektivity. Důležitá není jen znalost toho, co se v minulosti stalo, ale také povědomí o společenské a kulturní roli odpovídajících výkladů dějin a kritických dovednostech (analýza a interpretace), které s porozuměním minulosti souvisí.

Práce s ukázkami, které jsou sestaveny do multiperspektivních kompozic, předpokládá prvotní analýzu rozdílů mezi rozporuplnými pohledy na tutéž dobovou skutečnost. Žáci postupují dle jednoduché instrukce (najdi deset rozdílů) a skrze detailní rozbor obou ukázek pronikají do hloubky zobrazeného problému. Zde se, v přirozené návaznosti na popisnou analýzu, začínají formulovat problémové otázky, které žáky orientují k interpretaci daného tématu. Kontroverzní kompozice navíc nabízejí přidanou hodnotu, neboť posléze obrácejí pozornost žáků od daného (zobrazeného) tématu k samotné perspektivě, tedy k bodu, z něž je konkrétní problematika nahlížena. V tomto napětí mezi zobrazenou dobovou skutečností a (taktéž dobovým) horizontem získávají žáci povědomí o významu minulosti pro přítomnost. Je-li dějepisné vzdělávání takto ukotveno, má z pohledu žáků větší legitimitu (smysl) než běžná reprodukce historické faktografie. Učitel není v roli chodící encyklopedie, neboť kromě toho, co se v minulosti odehrálo, učí a ovládá a kritické dovednosti, jak s těmito znalostmi nakládat.